

Dennis Gaens

Gebroken

In de rubriek 'In de Kast' bepleiten uiteenlopende figuren uit de wereld der letteren waarom een bepaalde tekst of auteur opnieuw de volle aandacht verdient. In deze editie is het de beurt aan dichter Dennis Gaens, die het werk van zijn Amerikaanse collega Mark Gonzales bespreekt. In diens bundel Broken Poems raken de wereld van de literatuur en die van het skateboarden elkaar in een landschap van spaarzame taal en gebroken zinnen.

1.

In een toespraak die hij bij MIT gaf, vertelde Neil Gaiman dat het de taak van de auteur is om te ontploffen. Het is de taak van de academicus om zich in het getroffen gebied te begeven, de scherven op te rapen en te bepalen wat voor soort ontploffing het was, hoeveel schade ze had moeten aanrichten en in hoeverre ze daarin geslaagd is. Als auteur, zei Gaiman, voelt hij zich meer op zijn gemak in het ontploffen dan in het praten over ontploffingen.

2.

Dit is de tweede keer dat ik het bovenstaande fragment gebruik ter inleiding van een beschouwende tekst. De eerste keer was drie jaar geleden en er is sindsdien niets veranderd. Er zit iets in mij dat niet graag over literatuur praat. Ik zit in een leesclub. Na elke sessie mag iemand het boek voor de volgende keer voorstellen. Ik ben al twee keer gevraagd en ik heb al twee keer niets voorgesteld. Er zijn veel boeken waarvan ik vind dat mensen ze moeten lezen, maar op de vraag waarom heb ik bijna nooit een antwoord. Nu ik deze tekst schrijf, voel ik me geconfronteerd met hetzelfde probleem.

3.

Dit is de derde keer dat ik voor een beschouwende tekst zoals deze een structuur met nummering gebruik. Het is een zwaktebod, dat weet ik. Ik troost me met de gedachte dat ik dichter ben, geen essayist.

4.

Een maand of vier geleden interviewde ik Henk van Straten. Hij vertelde over zijn kennismaking met Bukowski. Voordat hij iets van deze auteur had gelezen, had hij literatuur maar iets elitairs gevonden – iets voor mensen die slimmer waren dan hij. Na het



lezen van Bukowski dacht hij: 'Als dit mag, dan wil ik ook wel meedoen.' Ik denk dat elke schrijver zo'n boek heeft. Als ik een boek moet kiezen om iets over te vertellen, dan is het *dat* boek.

5.

Op de middelbare school was ik skater. Ik dacht dat het wel tof zou zijn om ook dichter te zijn, maar kende niemand die dat ook vond. Ik schreef teksten voor het bandje waar ik in zat, maar met de paar gedichten die ik schreef deed ik niet zo veel. Ik werkte af en toe als vrijwilliger bij museum Het Domein in Sittard, omdat mijn zus dat ook deed en mijn zus destijds de gaafste persoon was die ik kende. Een van de tentoonstellingen in dat museum ging over kunstenaars die uit de skatewereld kwamen. Wat ik me herinner van die tentoonstelling zijn de foto's van Ed Templeton en de beeldende werken van Mark Gonzales.

6.

Voor mijn verjaardag gaf mijn zus me het boek *Broken Poems* van Mark Gonzales cadeau. Op de binnenkant van het omslag was het al gelijk raak: een foto van Gonzales op de achterbank van een auto, met een bloedneus. Bij de inhoudsopgave stond een skateboarder getekend. Een perfect cadeau. *Broken Poems* bestaat uit elf korte verhalen en een verzameling gedichten. Ik bladerde meteen door naar de gedichten. Die bestaan uit een klein aantal regels met twee of drie woorden per regel – vaak is dat één zin die met een paar harde *returns* 'gebroken' op de pagina ligt, zonder interpunctie:

The way
she kept
looking at
me
made me
want to tell
her I like
my sex best
when I'm
undressed

Of:

Opened
to new
ideas and
ready to
shoot my
face off

Ik las de gedichten en dacht een equivalent van 'als dit mag, wil ik ook wel meedoen'.

7.

Misschien is het ook wel belangrijk om hier te vermelden dat 'de Gonz' (zoals hij in de skatewereld genoemd wordt) een van de belangrijkste skaters ooit is. De man heeft zowat eigenhandig 'street'-skateboarden uitgevonden, ver voordat Tony Hawk dat met zijn games populair maakte. Het heeft niks met het boek te maken, maar wel met waarom ik me er destijds niet voor hoefde te schamen poëzie te lezen.

8.

Veel van *Broken Poems* gaat over skaten en skateboarders. Zo is er het gedicht: *Tony Hawk / licked the / edge of the / ramp with / his tongue / so it would / slide better / "Coping Sucker"*. Er is het verhaal 'Busline 115', waarin een mysterieuze, blootvoetse skateboarder ineens in de stad opduikt: 'The shit I heard was like, "Man, this dude is gnarly, he pops ollies over moving cars. He skates with no shoes, lives on the street and doesn't give a fuck about shit." But all that I heard could not amount to what he was truly like.' Ik had vrienden die er een sport van maakten de goedkoopste broek te vinden, die domme dingen deden alleen om te zien wat er dan zou gebeuren, die gelukkig werden als ze een zakje hasj op straat vonden. En nu was er dat boek, waar eenzelfde soort mensen in voorkwam.

9.

Er was die herkenbaarheid van zijn onderwerpen en personages, maar er was meer. Alle gedichten in de bundel zijn vrij eenvoudig, van het type zoals hierboven geciteerd. Maar er zaten (en zitten) gedichten tussen die me langer bezighielden dan ze duurden. Laatst hoorde ik iemand zeggen dat precies dat het verschil is tussen literatuur en lectuur: literatuur zingt na, is niet afgelopen als de tekst is afgelopen. Dat was wat die gedichten deden. Gedichten zoals dit:

I don't
wanna be
a skateboard
on top
of that I
love to
explain
things

Geen enkel woord in dit gedicht (of deze zin, zo je wil) is moeilijk. Er staat niets wat ik als zestienjarige niet kon begrijpen. En toch wel. Er gebeurt iets in dit gedicht: twee verschillende gedachten komen samen en het geheel overstijgt de som der delen.

10.

Als ik workshops geef aan middelbare scholieren, probeer ik ze iets heel eenvoudigs bij te brengen: de juxtapositie. Zet twee (eventueel ongerelateerde) dingen naast elkaar en ze gaan een relatie met elkaar aan, worden meer dan ze los van elkaar zijn. Ik dacht altijd dat ik dat van William Burroughs had, maar nu ik Gonzales herlees, weet ik dat het hier al inzat.

11.

Bij Gonzales begon mijn dichterschap, wat je daar ook van moge vinden. De eenvoudige taal, de herkenbaarheid van de omgeving, de inhoud: ze hebben wat ik zelf schrijf beïnvloed, misschien wel meer dan ik denk. Iets wat ik (nog niet) heb kunnen bereiken is zijn spaarzaamheid, zijn vermogen om veel met weinig te zeggen. Ik heb in dit stuk het tegenovergestelde gedaan. Als Gonzales het voor het zeggen had, had het er zo uitgezien:

This is how
I wish to represent
myself some
empty wooden
boxes in the
back of a
pickup truck

Ik weet niet precies wat hij bedoelt, maar gelijk heeft hij. En met dit gedicht heeft Gonzales mijn dichterschap op de rails gezet. Als ik heel eerlijk ben, probeer ik nog steeds dit gedicht te evenaren. En als dat niet kan, dan wil ik het gevoel dat ik ervan krijg reproduceren. Dat dat bij mij resulteert in lange, uitwaaierende prozagedichten is iets wat ik maar moeilijk kan verklaren. Misschien heeft het met durf te maken. Nu we namelijk toch helemaal eerlijk zijn: ik was ook nooit een heel goede skateboarder – te bang om dingen te breken. Met gedichten is dat iets anders.

Literatuur

Gonzales, M., *Broken Poems*, Keulen 1998.